

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ISSN 2524-0609

Серія

ПЕДАГОГІКА

СОЦІАЛЬНА РОБОТА

Збірник наукових праць

Випуск 2(41)

Ужгород – 2017

ISSN 2524-0609

УДК 371; 378; 364

Науковий вісник Ужгородського університету.

Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – 2017. – Випуск 2 (41)

Редакційна колегія

Головний редактор:

Козубовська І.В. доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та педагогіки вищої школи, ДВНЗ «УжНУ»

Заступник головного редактора:

Бартош О.П. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціології і соціальної роботи, ДВНЗ «УжНУ»

Відповідальний за випуск:

Опачко М.В. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та педагогіки вищої школи, ДВНЗ «УжНУ»

Члени редколегії:

Козловська І.М. доктор педагогічних наук, професор, ДВНЗ «УжНУ»

Староста В.І. доктор педагогічних наук, професор, ДВНЗ «УжНУ»

Шандор Ф.Ф. доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри соціології і соціальної роботи, ДВНЗ «УжНУ»

Букач М.М. доктор педагогічних наук, професор, Миколаївський національний університет ім.В.О.Сухомлинського

Мешко Г.М. доктор педагогічних наук, професор, Тернопільський національний педагогічний університет ім.В.Гнатюка

Поліщук В.А. доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи, Тернопільський національний педагогічний університет ім.В.Гнатюка

Товканець Г.В. доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки й методики дошкільної та початкової освіти, Мукачівський державний університет

Кіш Янош, доктор психології, професор, Дебреценський університет, Угорщина

Норман Джудіт, доктор соціальної роботи, професор, Університет Бригам Янг, США

Рецензенти:

Янкович О.І. доктор педагогічних наук, професор

Вегеш М.М. доктор історичних наук, професор

Адреса редакції:

88017, м.Ужгород, вул.Університетська, 14, факультет суспільних наук, кімн.218,
тел.: +38 (0312) 64-03-14, e-mail: f-susp@uzhnu.edu.ua

Офіційний сайт збірника: <http://libuzhnu.brinkster.net/cat4.aspx?seria=6>

Засновник і видавець збірника наукових праць – Ужгородський національний університет.
Адреса: 88000, м.Ужгород, площа Народна, 4.

Збірник наукових праць видається з березня 1998 р., виходить двічі на рік.

Свідоцтво про державну реєстрацію серія КВ № 7972 від 9 жовтня 2003 р.

Збірник наукових праць перереєстровано як друковане періодичне видання, включене до переліку наукових фахових видань України, галузі науки – педагогічні, що затверджений Наказом МОН України від 09.03.2016 р. № 241 (додаток 9, позиція 78).

Рекомендовано до друку Вченою Радою ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
протокол №14 від 21 листопада 2017 року

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT
«UZHHOROD NATIONAL UNIVERSITY»

SCIENTIFIC HERALD OF
UZHHOROD UNIVERSITY

ISSN 2524-0609

Series

PEDAGOGY

SOCIAL WORK

Collection of Scientific Works

Issue 2 (41)

Uzhhorod – 2017

ЗМІСТ

Андрієвська Віра. ПРОЕКТ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ STEAM-ОСВІТИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	11
Бартош Олена, Баторі-Тарці Зіта. СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ В УГОРЩИНІ	15
Басай Надія. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	20
Бенедисюк Марія. ЗАДАЧНИЙ ПІДХІД У ФІЗИЦІ ЯК МЕТОД ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ	25
Богоніс Ольга. МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ГОТЕЛЬНОГО ТА РЕСТОРАННОГО СЕРВІСУ В КОЛЕДЖІ	28
Бондарчук Наталія, Чернов Віктор. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ НАСЕЛЕННЯ РІЗНИХ ВІКОВИХ КАТЕГОРІЙ ТА ЙОГО ОЗДОРОВЧЕ ЗНАЧЕННЯ	34
Бородієнко Олександра. РОЗВИТОК МОТИВАЦІЙНО-ЦІННІСНОГО ТА ОСОБИСТІСНОГО КОМПОНЕНТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ЗВ'ЯЗКУ: ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ.....	38
Бриндіков Юрій. АРТ-ТЕРАПІЯ: СУТЬ, МОЖЛИВОСТІ РОБОТИ З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ УЧАСНИКАМИ БОЙОВИХ ДІЙ	42
Бурак Мар'яна. СПОСОБИ МІНІМІЗАЦІЇ ВПЛИВУ РЕЙТЕРІВ НА ВАЛІДНІСТЬ ТА НАДІЙНІСТЬ ОЦІНЮВАННЯ МОВНИХ МАСШТАБНИХ СТАНДАРТИЗОВАНИХ ТЕСТІВ.....	46
Варга Наталія. ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ.....	51
Вербівський Дмитро. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ	55
Гіптерс Зінаїда. ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ	59
Головатюк Іван. АРТ-ТЕРАПІЯ У ЗАРУБІЖНІЙ НАУКОВІЙ ТРАДИЦІЇ.....	63
Горобець Сергій. СТВОРЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ІКТ-КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ, ФІЗИКИ ТА ІНФОРМАТИКИ.....	67
Гуменюк Сергій. РЕЗУЛЬТАТИ ВИХІДНОГО КОНТРОЛЮ ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	70
Гура Антоніна. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН ЗАСОБАМИ ІКТ.....	75
Давидова Жанна. ІНФОРМАЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	78
Дзямко Вікторія, Месарош Лівія. ПРОФЕСІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ НЕМАТЕМАТИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	81
Добровольська Катерина, Мисловська Світлана. ПРОФЕСІЙНА САМОСВІДОМІСТЬ ТА КОНСТРУЮВАННЯ ОБРАЗУ ПРОФЕСІЇ У МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ	85
Долинний Юрій. ДІТИ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ ЯК ОБ'ЄКТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ДО РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ	88
Дудник Оксана. МЕТОДИЧНИЙ КОМЕНТАР ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАДАЧ КОНТЕКСТНОЇ СПРЯМОВАНІСТІ.....	92
Дука Тетяна. ФОРМУВАННЯ ПСИХІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ПРОЦЕСІ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ НОВІТНІХ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	95

Желанова Вікторія. МОРАЛЬНО-ВОЛЬОВІ ЯКОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЯК СУТТЄВА ДЕТЕРМІНАНТА ФОРМУВАННЯ «НАВИЧОК ХХІ СТОЛІТТЯ»	99
Жиленко Руслан. ДОСВІД США У ЗАПРОВАДЖЕННІ СИСТЕМИ ПРИЯТЕЛІВ У РОБОТІ З ВЕТЕРАНАМИ, ЩО СТРАЖДАЮТЬ НА ПТСР	102
Задорожна Ольга. СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВОДИДАКТИЦІ	105
Зобенько Наталія. ПЕДАГОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ РОБОТИ З ДЕЗАДАПТОВАНИМИ ДІТЬМИ	110
Калаур Світлана. ФІЛОСОФСЬКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІЙ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ	115
Карнаух Леся. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ СІМ'Ї НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	119
Карплюк Світлана. ІНФОРМАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ВИЩОЇ ШКОЛИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	122
Кіш Надія, Канюк Олександра. АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ ДО ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ІНШОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ	126
Козубовська Ірина, Васьків Сільвія. МІЖКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ В БАГАТОНАЦІОНАЛЬНІЙ ДЕРЖАВІ	129
Кокнова Тетяна. ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОМЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УКРАЇНСЬКОМУ НАУКОВОМУ ПРОСТОРІ	133
Корінна Ганна. ХАРАКТЕРИСТИКА СОЦІАЛЬНИХ РОЛЕЙ ТА ФУНКЦІЙ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА	137
Криворучко Аліна. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХІМІЇ ДО КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ОЦІНЮВАННІ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ.....	141
Криштанович Світлана. ПЕДАГОГІЧНІ СТАНДАРТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СПОРТИВНИХ МЕНЕДЖЕРІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	146
Кульчицький Віталій. ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ У 50-80-Х РР. ХХ СТОЛІТТЯ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ	150
Лещук Галина. СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ	153
Маляр Любов. ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДРУЧНИКІВ ДЛЯ НАРОДНОЇ ШКОЛИ АВГУСТИНА ВОЛОШИНА	157
Марфинець Надія. ПРОЕКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ РІДНОГО КРАЮ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	162
Мельникова Ольга. Г. СКОВОРОДА І В. КАРАЗІН: ДВА ПОГЛЯДИ НА ПРОБЛЕМУ ОСВІТИ.....	165
Мигалина Зоряна. ПОЛІКУЛЬТУРНА ОСВІТА ДІТЕЙ МІГРАНТІВ В США	169
Мосейчук Юрій. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОЕКЦІЇ У ДОСЛІДЖЕННІ ПОТЕНЦІАЛУ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я ДЛЯ УСПІШНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІМИ УЧИТЕЛЯМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	172
Мосінок Олександр. ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ GIT У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ	176
Нагорна Ольга. ПОСТУП ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА ПІДГОТОВКИ АРБІТРАЖНИХ ЮРИСТІВ У РОЗРІЗІ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО АРБІТРАЖУ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН	179
Опачко Магдалина. НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МОДЕЛЮВАННЮ ДИДАКТИЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ	182
Павленко Анатолій. НАВЧАННЯ МИСТЕЦТВУ ЖИТТЄТВОРЧОСТІ: СТАНОВЛЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ.....	186
Пасічник Олена, Школяр Наталія. ДИДАКТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ФАХОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ	190

Підлипняк Ірина. ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ	194
Повідайчик Оксана. ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	198
Половенко Людмила. ТЕХНОЛОГІЇ КІБЕРНЕТИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОІНФОРМАТИКИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ.....	202
Попадич Олена. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ З МАЙБУТНІМИ ПЕДАГОГАМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	206
Постригач Надія. СУЧАСНІ ФІЛОСОФСЬКО-ПЕДАГОГІЧНІ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КРАЇНАХ ПІВДЕННОЇ ЄВРОПИ	210
Рабійчук Сергій. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ПОНЯТТЯ «ЦІННОСТІ».....	214
Райковська Галина, Соловйов Андрій. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ САЕ-СИСТЕМ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З МЕХАНІЧНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ	216
Розман Ірина. РАДЯНСЬКА ПЕДАГОГІКА: БІОГРАФІЧНА ПАРАДИГМА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 40-Х – 80-ТИХ РР. ХХ СТ.....	219
Рудніцька Катерина. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	222
Рюль Вікторія. МОБІЛЬНІСТЬ ТА МІГРАЦІЙНІ НАСТРОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ НА ПОГРАНИЧЧІ.....	226
Сивохоп Едуард, Маріонда Іван. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ.....	231
Смук Оксана. КОМПЛЕКСНА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА РОБОТА НАД ПРОДУКТИВНИМ ПСИХІЧНИМ РОЗВИТКОМ ДІТЕЙ-СИРІТ	234
Теличко Наталія, Габовда Анжеліка. ФІЛОСОФІЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НА ЗАСАДАХ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ	237
Ткачов Артем. ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО ЗДІБНИХ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ.....	241
Товканець Ганна. СУЧАСНІ ТРАЄКТОРІЇ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	245
Товканець Оксана. СТРАТЕГІЧНІ ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ	249
Федорова Марія. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ВЛАСНОГО ЗДОРОВ'Я У ДОШКІЛЬНИКІВ	253
Фізеші Октавія. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗМІСТУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У ШКОЛАХ ЗАКАРПАТТЯ (50-70 РР. ХХ СТ.).....	257
Черепаня Марія. ЗАКЛАДИ ІНТЕРНАТНОГО ТИПУ: ІСТОРІОГРАФІЯ ПОНЯТТЯ.....	262
Шандор Федір. РЕЛІГІЙНІСТЬ У СВІТІ: СОЦІОЛОГІЧНІ ВИМІРИ ТА ПРОГНОЗИ.....	266
Шмельова Тетяна. КУЛЬТУРА ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛЬСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ	269
Шостачук Андрій. ГЕОМЕТРИЧНІ МОДЕЛІ КІНЕМАТИЧНИХ ПАР В НАВЧАЛЬНІЙ ДИСЦИПЛІНІ «ТЕОРІЯ МЕХАНІЗМІВ І МАШИН»	273
Щербей Уляна. ПОЧАТКОВА СІЛЬСЬКА ОСВІТА: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	277

УДК 372.3

Підліпняк Ірина Юрївна

кандидат педагогічних наук

доцент кафедри психології та педагогіки розвитку дитини Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
м. Умань, Україна

ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Стаття присвячена проблемі логіко-математичного розвитку, аналізуються особливості та специфіка, висвітлюються основні результати сучасних наукових досліджень з проблеми формування розумових дій і понять протягом дошкільного дитинства; розкриті ефективні форми, методи та засоби формування логіко-математичних понять у дошкільників; розглянуто сучасні підходи до організації навчально-пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку, шляхи оптимізації логіко-математичної діяльності дітей дошкільного віку.

Ключові слова: логіко-математичний розвиток, пізнання, здібності, компетентність, пізнавальна діяльність, дошкільний вік, навчально-пізнавальна діяльність.

Вступ. Сьогодні з поміж важливих завдань, що ставить перед собою освіта, особливої активності набирає проблема розумового розвитку дітей.

Логічне мислення – необхідний засіб засвоєння матеріалу в будь-якій галузі знань, в тому числі й в математиці. Вони використовуються для узагальнення та систематизації знань, надають дитині можливість самостійно робити правильні умовиводи, доводити вірність свого міркування. Отже, навчання дошкільника розмірковуванню стає одним із важливих педагогічних завдань, яке необхідно розв'язувати в контексті особистісного розвитку дитини в цілому та логіко-математичного зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях Ж. Піаже, А. Валлона, Б. Інельдера, В. Рубцова, Е. Юдіна встановлені вікові межі, у яких відбувається процес, що є основним фактором у визначенні успішності формування логічних умінь. У наукових дослідженнях доведено спроможність дітей дошкільного віку розуміти нескладні за змістом наукові поняття (Л. Виготський, П. Гальперін, А. Усова), виявлені суттєві зв'язки дійсності, які є доступними дошкільникам у предметно-чуттєвій пізнавальній діяльності (Л. Венгер, О. Запорожець), розроблено найоптимальніші форми і методи навчання дошкільників (Л. Артемова, А. Богуш, Н. Гавриш, Н. Грама). Останнім часом розроблена ідея найпростішої логічної підготовки дошкільників, введення їх у сферу логіко-математичних уявлень на основі використання спеціальної серії «навчаючих ігор» (А. Столяр). Ці ігри цінні ще й тим, що вони актуалізують приховані інтелектуальні можливості дітей, розвивають їх (Б. Нікітін). Н. Баглаєва [3], дає визначення дефініціям «логіко-математичний розвиток» і «логіко-математична компетентність», які покладені в основу змістовних ліній Базового компонента дошкільної освіти та детально висвітлені у Коментарі до Базового компонента дошкільної освіти в Україні [2]. У дослідженнях Н. Непомнячої доведено, що стійкість і дієвість математичних умінь дошкільників залежить від синтезу різного змісту в цілісній математичній дії.

Визначення мети та завдань дослідження. Виявлення шляхів здійснення освітньо-виховної роботи з логіко-математичного розвитку дошкільників.

Виклад основного матеріалу. Навчання дошкільника розмірковуванню стає одним з важливих педагогічних завдань, яке належить розв'язувати в контексті його особистісного розвитку в цілому й логіко-математичного зокрема. Виходячи з положень Базового компонента дошкільної освіти, педагог має

озброїти дитину вмінням жити, сприймати життя в цілісності. Це значно складніше, ніж окремо формувати систему знань і вмінь із математики, природи, грамоти. Дитина не володітиме істинним світоглядом, якщо не вмітиме цілісно сприймати світ. Саме тому блок логіко-математичних умінь включає кожна сфера.

Взагалі термін «логіка» походить від давньогрецького слова «логос», значення якого пов'язане із поняттями «мислення» та «мова», «мовлення».

Логіка – сукупність наук про закони й форми мислення, про логіко-математичні закони числення, про найбільш загальні закони мислення.

Результати педагогічних і психологічних досліджень свідчать, що загальному розумовому розвитку сприяє систематизація вже сформованих знань. Матеріал, певним чином упорядкований у чітку систему з простим принципом побудови, легше засвоюється, ніж матеріал розрізнений, випадковий [6, с. 13]. Перехід від пізнання окремих зовнішніх властивостей явища до внутрішніх, суттєвих їхніх зв'язків, які відіграють важливу роль у розвитку змісту й форм мислення, може бути здійснений тільки в процесі засвоєння дітьми відповідної системи знань, коли кожне наступне уявлення або поняття витікає з попереднього, а вся система спирається на певні вихідні положення, що виступають як її центральне ядро (М. Поддяков).

Логічне мислення – операції порівняння, синтезу, аналізу, узагальнення, абстрагування, дедуктивних (від загального до часткового) та індуктивних (від часткового до загального) його форм [7, с. 450].

До кінця дошкільного віку формуються елементи логічного мислення з опорою на поняття. Поняття формується в тому випадку, коли організовано перехід дитини від зовнішніх орієнтовних дій до дій внутрішнього плану. При цьому зовнішнє середовище заміщується словесним позначенням, що дає можливість переносити дії на різні ситуації.

Логічні ігри математичного змісту сприяють розвитку у дітей пізнавального інтересу, здібності до творчого пошуку, бажання і уміння вчитися. Незвичайна ігрова ситуація з елементами проблеми завжди викликає інтерес у дітей.

Цікаві завдання сприяють розвитку у дитини уміння швидко сприймати пізнавальні завдання і знаходити для них вірні рішення. Діти починають розуміти, що для правильного вирішення логічного завдання необхідно зосередитися, вони починають усвідомлювати, що така цікава задача містить в собі якусь «каверзу» і для її вирішення необхідно зрозуміти, в чому криється хитрість.

Активність дошкільників активізується під час вирішення задач-жартів. Головоломки, логічних вправ. В ході ігор і вправ з цікавим математичним матеріалом діти опановують вміння вести пошук рішення самостійно. Вони наполегливо шукають хід рішення, який веде до результату. У тому випадку, коли цікава задача доступна дитині, складається позитивне емоційне відношення до неї, що і стимулює розумову активність, самостійність думки, творчий підхід.

Поняття «розвиток логіко-математичних здібностей» є досить складним, комплексним і багатоаспектним. Воно складається з взаємопов'язаних і взаємобумовлених уявлень про простір, форму, величину, час, кількість, їх властивості і відносини, які необхідні для формування у дитини «життєвих» і «наукових» понять.

Під логіко-математичним розвитком дошкільників розуміють якісні зміни в пізнавальній діяльності дитини, які відбуваються в результаті формування елементарних математичних уявлень і пов'язаних з ними логічних операцій. Логіко-математичний розвиток – значущий компонент у формуванні «картини світу» дитини. Тому, одним з найбільш важливих завдань вихователів і батьків – розвинути у дитини інтерес до математики в дошкільному віці. Залучення до процесу математичної діяльності в ігровій цікавій формі допоможе дитині надалі швидше і легше засвоювати шкільну програму.

Таким чином найважливішим підсумком логіко-математичної підготовки дитини є не тільки накопичення певного запасу знань і умінь, скільки розумовий розвиток дитини, формування у неї необхідних специфічних пізнавальних і розумових умінь, що є базовими для успішного засвоєння надалі математичного і будь-якого іншого узагальненого змісту. Тому дитина, яка оволоділа способами логічного мислення та математичними вміннями спроможна усвідомлено застосовувати їх в процесі власної життєдіяльності в різних сферах не лише в період дошкільного віку, а й впродовж усього життя.

Важливе значення в розвитку мислення дошкільника має знаково-символічна діяльність. Вона дозволяє моделювати й перетворювати об'єктивний світ до внутрішнього плану свідомості: заміщення, кодування, моделювання, схематизація, узагальнення тощо.

Виокремлюють такі етапи становлення знаково-символічної діяльності: заміщення (гра, мовлення, малювання, конструювання), моделювання, розумове експериментування (творчі процеси, індивідуальні особливості).

Завданнями логіко-математичного розвитку є формування логічних прийомів (операцій) розумової діяльності, а також умінь розуміти та простежувати причинно-наслідкові зв'язки явищ і вміння будувати прості умовиводи на основі причинно-наслідкового зв'язку.

Логічний і математичний компоненти взаємозалежні оскільки математичні знання засвоюються за допомогою логічних прийомів. Тільки правильно організована діяльність дітей і вихователя в процесі навчання забезпечує достатній рівень логіко-математичного розвитку дітей. Бо кожне логіко-математичне поняття і вміння формується поступово, поетапно на основі виконання математичних і логічних операцій, доступних конкретній підгрупі дітей. Тому, в роботі з логіко-математичного розвитку вихованців, необхідно враховувати послідовність засвоєння ними логічних операцій.

Основними завданнями розвитку логічного мис-

лення дитини є: – навчити формулювати мету; – виділяти головне, не фіксуючи уваги на несуттєвому та другорядному; – аналізувати, синтезувати, порівнювати; – класифікувати предмети і явища за певними ознаками; – узагальнювати, розділяти ціле на частини; – конструювати моделі за схемами, аргументувати свої судження; – встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, висувати припущення та гіпотези.

Логічні уміння – необхідний засіб для освоєння дошкільником навколишньої дійсності, засвоєння матеріалу в будь-якій галузі знань, у тому числі й математиці. Вони використовуються для узагальнення та систематизації знань, дають дитині можливість самостійно виводити нове знання з уже засвоєного.

Педагогічна робота з розвитку логіко-математичних умінь дітей полягає у створенні відповідних умов для формування в дошкільника пізнавальної активності: вправління в умінні досліджувати, трансформувати, експериментувати та моделювати різні за розміром, кількістю та просторовим розміщенням об'єкти; використання розумових операцій і логічних прийомів; здійснення вимірювань та елементарних обчислень. Значно важливіше, щоб сучасний дошкільник міг звертатися до своїх логічних і математичних умінь у ході пізнання широкого світу, зокрема співвідносити інформацію з фактами власної біографії, орієнтуватися у просторі, відчувати рух, характеристики часу, засвоювати основні закони буття (зміни дня і ночі, переходу світла в темряву й навпаки), визначити своє положення серед об'єктів природи, предметів та людей; знаходити схоже і відмінне, опановувати дії об'єднання, упорядкування, групування предметів довкілля – одним словом, діяти свідомо, з відчуттям доцільності зробленого, з розумінням зв'язку причин та наслідків [1, с. 183-189].

Педагог має фіксувати увагу дитини на тому, як вона розмірковує і як вчиняє, до чого це призводить, виховувати свідоме ставлення до своїх дій, стимулювати бажання самостійно виводити логічні судження з приводу своїх вчинків, навчити робити власні припущення.

Освітньо-виховний процес ми розглядаємо як необхідну форму логіко-математичного розвитку дитини. Його ефективність має оцінюватися за якісними змінами в пізнавальній діяльності кожного вихованця.

На сьогодні традиційна система формування математичних уявлень у дошкільників передбачає використання єдиної інваріативної технології, орієнтованої на «середню» дитину. Здебільшого основною формою навчання у дошкільних закладах лишаються фронтальні заняття, на яких діти виконують одне й те саме завдання, в єдиному темпі. При доборі методів навчання не враховуються індивідуальні особливості дітей. Мета, зміст і засоби навчання не відповідають потребам кожного вихованця.

Навчання матиме розвивальний характер лише у тому разі, якщо дитину включати у розвивальну, а отже, й самостійну діяльність, яка розгортається під різними педагогічними впливами, серед яких домінує особистісно-розвивальне вихователя з вихованцем. Зрештою дитина має бути суб'єктом такої діяльності.

Розглядаючи логіко-математичні уміння дітей як засіб повноцінного розвитку особистості, ми апробували три технології навчання дошкільників. Усі вони мали свої позитивні сторони.

Працюючи за першим варіантом, ми поєднували змістову й процесуальну сторони пізнавальної діяльності. Для цього проводили заняття, в яких поєднували різні форми пізнавальної діяльності дітей,

виходячи при цьому з основної дидактичної мети і характеру навчального матеріалу за змістом і складністю, потреб вихованців.

На етапі вивчення нових знань, первинного формування умінь, узагальнення й систематизації знань, якщо основна дидактична мета й характер навчального матеріалу були однакові для всіх дітей, застосовували індивідуально-фронтальну та колективно-фронтальну форми пізнавальної діяльності. Якщо ж основна дидактична мета, зміст і складність навчального матеріалу диференціювалися для різних дітей, паралельно застосовували індивідуально-групову, колективно-групову та індивідуальну форми на фоні фронтальної організації роботи з дітьми. На етапах творчого використання знань і вдосконалення вмінь та виявлення якості знань і вмінь у дітей дошкільного віку індивідуалізували завдання й застосовували індивідуально-фронтальну, індивідуально-групову, індивідуальну та парну форми пізнавальної діяльності дітей. За умови здійснення освітнього процесу на діагностичній основі поєднання різних форм пізнавальної діяльності, залежно від мети та характеру навчального матеріалу за змістом і складністю, цей варіант роботи давав можливість здійснювати особистісний підхід до дітей.

У другому варіанті всю роботу проводили підгрупами, дотримуючись таких самих принципів, що й першому варіанті. Це давало вихователям можливість більше спостерігати за способом і темпом діяльності кожної дитини, своєчасно міняти чи доповнювати ін-

дивідуальні роздавальні картки, враховувати індивідуальні особливості та потреби кожного вихованця.

Найоптимальнішим у плані здійснення особистісного підходу було навчання дошкільнят через різні види діяльності (третій варіант роботи). Вихователь, виходячи з основної дидактичної мети й змісту навчального матеріалу, обладнував у груповій кімнаті центри інтересів і стежив, щоб усі діти побували у кожному з них. Педагог виконував роль консультанта, здійснюючи таким чином опосередкований вплив на дитину. Створюючи проблемні ситуації вибору, ставлячи запитання і вносячи пропозиції в ігровій формі, педагог здійснював непряме навчання, стимулював вихованців застосовувати знання та вдосконалювати свої вміння.

Така технологія дає змогу інтегрувати зміст освіти й непомітно вводити дітей у світ логіко-математичних уявлень.

Висновки. Для розвитку логіко-математичних умінь важливо, щоб навколишнє середовище, в якому перебуває дошкільник, було варіативним, різноманітним, надавало дитині можливості почуватися відкривачем нових знань, було доступним для ознайомлення.

Матеріали дослідження є спробою обґрунтувати загальні педагогічні основи логіко-математичного розвитку дошкільників. Виникає проблема досконалого вивчення особливостей логіко-математичного розвитку дітей в умовах різновікової групи, що є перспективою для подальших розвідок.

Список використаної літератури

1. Баглаєва Н. Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільників / Н.І.Баглаєва // Дошкільне виховання. – 1999. – № 7
2. Богуш А.М. Базовий компонент дошкільної освіти / А.М.Богуш, Г.В.Беленька, О.Л.Богиніч та ін.. – К. : Видавництво, 2012. – 26 с.
3. Зайцева Л.І. Математична компетентність: диференційований підхід / Л.І.Зайцева // Палітра педагога. – 2004. – № 2. – с.16-17.
4. Плетеницька Л.С. Логіко-математичний розвиток дошкільників / Л.С.Плетеницька, К.Л.Крутії. – Запоріжжя: ЛППС, 2002. – 156 с.
5. Татаринова С.О. Логіко-математичний розвиток і компетентність дітей старшого дошкільного віку / С.О.Татаринова // 36. наук. праць МДПУ: Пед. науки. – Мелітополь, 2004. – С.41-43.
6. Щербакова К.Й. Методика формування елементарних математичних уявлень у дошкільників : навч. посіб. / К.Й.Щербакова. – К.: Вища шк., 1996. – 240 с.
7. Якименко С.І. Абетка. Логіка. Математика : метод. посіб. / С.І.Якименко. – Тернопіль: Навч. кн. Богдан, 2003. – 176 с.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2017 р.

Стаття прийнята до друку 25.10.2017 р.

Подлиппняк Ирина

кандидат педагогических наук

доцент кафедры психологии и педагогики развития ребенка Уманского государственного педагогического университета имени Павла Тычины
г.Умань, Украина

ЛОГИКО-МАТЕМАТИЧЕСКИХ РАЗВИТИЕ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА: ОСОБЕННОСТИ ВОСПИТАТЕЛЬНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА

Статья посвящена проблеме логико-математического развития, анализируются особенности и специфика, освещаются основные результаты современных научных исследований по проблеме формирования умственных действий и понятий в течение дошкольного детства. Раскрыты эффективные формы, методы и средства формирования логико-математических понятий у дошкольников; рассмотрены современные подходы к организации учебно-познавательной деятельности детей дошкольного возраста, пути оптимизации логико-математической деятельности детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: логико-математическое развитие, познание, способности, компетентность, познавательная деятельность, дошкольный возраст, учебно-познавательная деятельность.

Pidlypnyak Iryna
Candidate of Pedagogical Sciences
Department of Psychology and Pedagogy of Child Development
Uman State Pedagogical University named after Pavlo Tychyna
Uman, Ukraine

**LOGIC AND MATHEMATICAL DEVELOPMENT OF PRE-SCHOOL AGE CHILDREN:
PECULIARITIES OF EDUCATIONAL AND UPBRINGING PROCESS**

The article is devoted to the problem of logical and mathematical development, the peculiarities and specifics are analyzed, the main results of modern scientific researches on the problem of the formation of mental actions and concepts during preschool childhood are highlighted, because nowadays among the important tasks set forth by the education, a particular activity is gaining the problem of mental development of children. The content of the concept of "logic-mathematical development", effective forms, methods and means of formation of logic-mathematical concepts in preschoolers are disclosed in the article; contemporary approaches to the organization of educational and cognitive activity of preschool children, ways of optimization of logic-mathematical activity of children of preschool age are considered.

Key words: logic and mathematical development, cognition, abilities, competence, cognitive activity, preschool age, educational and cognitive activity.